

## СЕРТИФІКАЦІЙНА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

(поглиблений рівень)

Час виконання – 210 хвилин

Робота складається з п'яти частин. Частина 1 містить 33 завдання різних форм з української мови. Частина 2 містить 24 завдання різних форм з української літератури. Відповіді на завдання частин 1 і 2 Ви маєте позначити в *бланку А*. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в *бланку Б*.

На виконання завдань частин 1–3 відведено 150 хв.

**Пам'ятайте!** Коли відведений час сплине, Ви повинні здати *бланки А і Б* інструктору.

Частина 4 містить 8 завдань різних форм з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в *бланку А+*. Частина 5 містить 8 завдань з української мови, відповіді на які Ви маєте записати в *бланку Б+*.

На виконання завдань частин 4, 5 відведено 60 хв.

### Інструкція щодо роботи в зошиті

1. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.
2. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
3. У разі необхідності використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
4. Намагайтеся виконати всі завдання.

### Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А, А+, Б і Б+

1. До *бланків А, А+, Б і Б+* записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, дотримуючись вимог інструкції до кожної форми завдань.
3. Неправильно позначені, підчищені відповіді в *бланках А і А+* вважатимуться помилкою.
4. Якщо Ви позначили в *бланку А* або *бланку А+* відповідь неправильно, можете виправити її, замалювавши попередню позначку та поставивши нову, як показано на зразку:

А Б В Г



5. Виконавши завдання частини 3 в зошиті, акуратно запишіть його в *бланк Б*.
6. Виконавши завдання частини 5 у зошиті, акуратно запишіть відповіді в *бланк Б+*.
7. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, зазначених у *бланках А і А+*, і якості виконання завдань у *бланках Б і Б+*.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 20.

Позначте номер Вашого зошита у відповідних місцях *бланків А і А+* так:

|   |   |   |   |   |   |   |   |   |    |    |    |    |    |    |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|----|----|----|----|----|----|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 |
| X |   |   |   |   |   |   |   |   |    |    |    |    |    |    |

Бажаємо Вам успіху!

## БАЗОВИЙ РІВЕНЬ

### Частина 1

#### Українська мова

Завдання 1–10 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні, заповнюючи *бланк А*!

Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

1. Правильно підкреслено літеру на позначення наголошеного звука в слові  
А дочка  
Б завдання  
В новий  
Г роблю
2. М'який знак на місці крапок треба писати в усіх словах рядка  
А долон.ці, піклуєт..ся, промінец..  
Б передден.., міс.кий, дивуєш..  
В близ.кість, чотир.ох, матін.чин  
Г т.охкати, людс.кість, радіст.ю
3. НЕПРАВИЛЬНО утворено слово  
А харчовий  
Б критичний  
В роздрібний  
Г бабусін
4. Лексичну помилку допущено в рядку  
А вимкнути комп'ютер  
Б видрукувати на принтері  
В ввести неправильний пароль  
Г прийняти участь в обговоренні
5. Граматичну помилку допущено у варіанті  
А декілька офіцерів  
Б найбільш новіший  
В ста п'ятьма метрами  
Г докладно розповіси
6. НЕПРАВИЛЬНО побудовано речення  
А Працюючи над романом «Музей покинутих секретів», Оксана Забужко переглянула велику кількість архівних джерел.  
Б Згадуючи своє дитинство, Юрій Андрухович щемливо змальовує його в романі «Таємниця».  
В Прагнучи етнографічної точності, письменниця Марія Матіос заглиблюється в побут і духовність гуцулів.  
Г Читаючи роман Івана Багряного «Тигролови», виразно вимальовується постать Григорія Многогрішного.

Прочитайте текст і виконайте завдання 7–10.

(1) Чогось *непокоїться* хлопець, чомусь безпричинно тягне його *в глибінь* вечорів, де місяць і зорі ворожать *угорі*. (2) Ідеш шляхом, і здається тобі, наче от-от зі щастям зустрінешся. (3) І, як загадкові лісові [...], кличуть далекі дівочі пісні. (4) Він часто поривається до них, але близько не наважується підійти. (5) І не тому, що несміливий, а тому, що потаємна, ще *нерозпізнана* ним дівоча душа була святою для Романа. (6) Ще не знайшов тої, для якої зміг би небо прихилити.

7. Стиль тексту –  
А науковий  
Б художній  
В публіцистичний  
Г розмовний
8. Замість пропуску в третьому реченні має бути слово  
А стежки  
Б дороги  
В тумани  
Г нетрі
9. Орфографічну помилку допущено в слові  
А непокоїться  
Б в глибінь  
В угорі  
Г нерозпізнана
10. Складений іменний присудок ужито в реченні  
А першому  
Б четвертому  
В п'ятому  
Г шостому

Завдання 11–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні, заповнюючи *бланк А*!  
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

11. Звук [й] є в кожному слові рядка  
А емність, підйом, бюро  
Б йогурт, браконьєр, бязь  
В цвях, бойовий, круїз  
Г веселий, гравюра, віньетка  
Д серйозно, привілеї, яблуко
12. Однакове значення мають обидва фразеологізми в рядку  
А грати на нервах, вітер у голові грає  
Б пасти задніх, грати першу скрипку  
В ні пари з вуст, як у рот води набрав  
Г грати очима, хоч оком світи  
Д вислизнути з рук, брати в свої руки

13. Літеру *с* треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка
- А бе..перечно, ..хопити, не..простовний
  - Б нав..коси, ро..чулення, ..тримувати
  - В ..просоння, чере..сідельник, ..чистити
  - Г до..хочу, не..тримно, ..фокусувати
  - Д ..шити, ..краплений, ро..повідати
14. Літеру *е* треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка
- А мар..во, міл..на, кл..котати, м..тушня
  - Б л..вада, зв..личений, ск..лястий, зач..пити
  - В мисл..ння, утвор..ний, прав..ло, гр..чаний
  - Г ш..ршавий, заскр..готав, бер..зень, заст..лати
  - Д крап..лька, віт..рець, пов..рнутися, зд..рати
15. Однакове закінчення в *орудному відмінку однини* матимуть усі слова в рядку
- А посуха, душа, повага, миша
  - Б книжка, неділя, круча, м'ята
  - В проща, сотня, вишня, Олена
  - Г Франція, новина, оселя, мрія
  - Д тополя, легеня, пуца, стаття
16. Прочитайте уривок.
- І не знало міщанське кодро,  
коли я захлиналась лихом,  
що душа між люди виходила,  
(1) забинтова(н/н)а білим сміхом.  
І в житті, як на полі (2) мі(н/нн)ому,  
я просила в цьому (3) сторі(ч/чч)і  
хоч би той (4) магази(н/нн)ий мінімум:  
– Люди, будьте взаємно (5) (в/вв)ічливі!*
- Подвоєні літери потрібно писати в усіх словах, ОКРІМ позначеного цифрою
- А 1
  - Б 2
  - В 3
  - Г 4
  - Д 5
17. НЕПРАВИЛЬНО вжито форму займенника в реченні
- А Зустріти друзів їм сьогодні таки вдалося.
  - Б Завдяки їм роботу завершили майже вчасно.
  - В Наше завдання – створити їм добрі умови.
  - Г Батьки неабияк пишалися їми за цю перемогу.
  - Д На перерві їм повідомили про вихідний день.
18. Граматично правильно утворено словосполучення
- А розпочнеться в четвертій годині
  - Б зустрінемося за чверть дев'ятого
  - В тренувалися до пів сьомої години
  - Г прибігти без десяти хвилин третя
  - Д зателефонуйте після дев'яти

19. Чергування приголосних за дієвідмінювання відбувається в усіх дієсловах у рядку
- А берегти, пекти, летіти
  - Б писати, просити, вірити
  - В простити, грати, їздити
  - Г читати, любити, водити
  - Д ловити, бігти, шити
20. НЕПРАВИЛЬНИМ є запропонований у дужках варіант рядка
- А відповідно до Конституції (за Конституцією)
  - Б багатий кам'яним вугіллям (багатий на кам'яне вугілля)
  - В на вимогу прокуратури (по вимозі прокуратури)
  - Г берегти на всякий випадок (берегти про всяк випадок)
  - Д розумітися в оподаткуванні (розумітися на оподаткуванні)
21. Вставного слова НЕМАЄ в реченні (розділові знаки пропущено)
- А Буває часом перебіжить дорогу листя.
  - Б Завтра поїдемо мабуть твоїм човном.
  - В Кажуть легше повалити ніж збудувати.
  - Г Наша мандрівка сподіваюсь буде цікавою.
  - Д Становище здавалося не таким скрутним.
22. Відокремленим додатком ускладнено речення
- А Напевно, це був інший світ – чудовий невідомий храм.
  - Б Щасливий і веселий, я дивився на високе бездонне небо.
  - В Тихі конвалії, білі і ніжні, скоро розплющать срібні повіки.
  - Г Там, замість житечка, у теплеє літечко враз терен зацвів.
  - Д Вітру на морі не було, проте клекотав сильний прибій.
23. Складнопідрядне речення з підрядним мети утвориться, якщо до речення *«Гості нашого міста залюбки відвідують університетський розарій...»* додати
- А щойно трапляється така нагода.
  - Б оскільки він є найбільшим у Сімферополі.
  - В щоб помилуватися рідкісними сортами троянд.
  - Г тому що в ньому з'явилась алея білих троянд.
  - Д хоча не завжди на екскурсію мають достатньо часу.

У завданнях 24–28 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, виберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у бланку А на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Усі інші види Вашого запису в бланку А комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

|   |
|---|
| <p>Будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А!<br/>Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей</p> |
|---|

24. Утворіть лексично правильні словосполучення.

- |   |                |   |               |
|---|----------------|---|---------------|
| 1 | переводити     | А | газети        |
| 2 | переказувати   | Б | ордери        |
| 3 | підписувати    | В | кошти         |
| 4 | передплачувати | Г | через майдан  |
|   |                | Д | з хорватської |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

25. Приєднайте до частини «*Парламентарі неодмінно ухвалять це рішення...*» запропоновані варіанти та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

- |   | <i>Варіант завершення речення</i>                                    | <i>Тип речення</i>  |
|---|--|---|
| 1 | <i>...завчасно провівши тривалі консультації у фракціях.</i>         | А просте з однорідними членами<br>Б просте з відокремленим членом<br>В складнопідрядне<br>Г складносурядне<br>Д складне безсполучникове |
| 2 | <i>...потім же все залежатиме від професійних дій уряду.</i>         |   |
| 3 | <i>...як у сесійній залі оголосять початок пленарного засідання.</i> |   |
| 4 | <i>...але доручать Кабінетові Міністрів розробити програму дій.</i>  |   |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

26. Визначте вид наведених речень.

- |   | <i>Вид речення</i> | <i>Приклад</i>                  |
|---|--------------------|---------------------------------|
| 1 | означено-особове   | А Знадвору нічого не було чути. |
| 2 | неозначено-особове | Б У небі хмари хвилями пливуть. |
| 3 | безособове         | В Безлюдний, похмурий край.     |
| 4 | називне            | Г Найбільше люблю осінню пору.  |
|   |                    | Д Працювали щиро, завзято.      |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

27. З'ясуйте, який розділовий знак треба поставити на місці крапок.

- |   | <i>Розділовий знак</i> | <i>Приклад</i>  |
|---|------------------------|---|
| 1 | кома                   | А В житті мені весь вік тужити ... не жити.                                   |
| 2 | тире                   | Б Схилився вечір до землі і срібним сяйвом ріки стелить ... Б.-І. Антонич...  |
| 3 | двокрапка              | В Вона прийшла ... завітчана і мила... і руки лагідно до мене простягла.      |
| 4 | дужки                  | Г І розкажім собі обіймами... про тишину над оболонями.                       |
|   |                        | Д Бо така вже природа агави ... вона цвіте, щоб умерти, й умирає, щоб цвісти. |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова (цифра позначає наступне слово).  
Найдорожче для (1) *будь-кого* з нас – любов до (2) *рідних*, до своєї землі.  
(3) *Загальнолюдські* цінності (4) *завжди* об'єднували і сім'ї, і нації, і держави.

- |   |                                |
|---|--------------------------------|
| А | іменник                        |
| Б | прикметник                     |
| В | займенник                      |
| Г | прислівник                     |
| Д | дієприслівник (форма дієслова) |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

## Читання й аналіз тексту

Завдання 29–33 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні, заповнюючи *бланк А*!  
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

**Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків)  
і виконайте завдання 29–33.**

### Східна культура як ключ до пізнання Україною себе

(1–4) Ми, європейці, надзвичайно мало знаємо Схід. Один гонконгський журналіст якось зазначив, що із західних публікацій про Схід складається враження, ніби для європейців Тайвань і Таїланд – це те саме, а Пекін вони вважають столицею якоїсь із цих країн.

(5–10) Натомість ґрунтовні знання Сходу допомогли б нам зрозуміти власну культуру, історію і власне місце у світі, особливо зважаючи на те, що історія розвивається за спіраллю. Були часи, коли на вищому щаблі опинялися східні країни. Коли європейці ходили в шкурах, китайці вже знали компас і суднобудування. А після буржуазних революцій піднімається за цією спіраллю європейська культура. Зараз знову на перше місце виходить Схід. І це тільки початок сходження...

(11, 12) Україна – по європейській бік межі між Заходом і Сходом. Треба навчитися користуватися цим розташуванням, не втрачаючи індивідуальності.

(13–16) Схід дає гарний приклад того, як, збагачуючись новим, можна зберігати ідентичність. Якщо ми викинули дерев'яних Перуна й Дажбога в Дніпро, то японці зберегли синтоїзм, прийнявши буддизм. Вони сприймають інше, органічно поєднуючи його з власним.

(17–22) Коріння західної культури дії можна пов'язати з християнством. Воно ставить людину в центр світу, підкорюючи їй природу. Людина Заходу справді відчувала себе царем природи. Атомна бомба й бактеріологічна зброя – це знахідки Заходу. Китайці, винайшовши порох, могли б завоювати світ, однак використовували порох протягом століть лише для феєрверків. Натомість європейці насамперед зробили з пороху гармати й мушкети...

(23–27) Різниця в наших світосприйняттях очевидна й у побуті, музиці, літературі тощо. Якщо для нас ужиткове мистецтво перетворюється на розкіш, то в Японії, наприклад, цінується не матеріал, а вправність: глиняна чашка, майстерно прикрашена, може коштувати набагато більше, аніж позолочена порцелянова чаша.

(28–32) Різні підходи й до музики. Ніхто не знає японського композитора рівня Бетховена чи Моцарта. І не тому, що їх немає, а тому, що всі японці – композитори й музиканти. Немає японця, який би не вмів грати хоч на одному інструменті. У європейців же навчати дитину гри на фортепіано – це вже підняти її на щабель вище від інших дітей.

(33–42) Ще більшу різницю у світоглядах демонструє література. Коли європейці наприкінці ХІХ століття долучилися до японської поезії – це був справжній шок. Французький літературознавець Жуль Ренар під впливом японського хоку писав: «Перше. Прекрасним є все на світі. Про свиню треба говорити так само, як про квітку. Друге. Я переконаний, що будь-який опис, що містить понад 10 слів, не є художнім. Третє. Стосовно майже всієї європейської літератури можна сказати,

що вона занадто довга. Четверте. Життя треба зводити до його найпростіших виявів». Вінсент ван Гог звернув увагу на здатність східної людини годинами спостерігати за тим, що поруч, і бути від цього щасливою. «Вони що, міряють відстань до Місяця? Ні. Їх чарує саме те, що є поруч».

(43–48) Уміння в близькому побачити Всесвіт найкраще, як на мене, віддзеркалює хоку сучасного поета Піди Дакоцу:

*В росинку вгледівшись,  
Що з листячка звиса,  
Себе, самотнього,  
під Місяцем побач.*

(49–52) У цьому й відмінність між Заходом і Сходом. Західна людина намагається підкорити світ, стати наймогутнішою над природою чи над іншим народом (звідси безкінечні війни), а східна – намагається знайти своє місце в мікро- й макрокосмосі.

(53–55) Україні, нам з вами, розвиваючи цінності Заходу, варто дослухатися й до Сходу, щоб, не втрачаючи ідентичності, знайти золоту середину – своє місце у світі.

*За І. Бондаренком, газета «День», 500 слів*

29. Слово *шок* у висловленні *«Ще більшу різницю у світоглядах демонструє література. Коли європейці наприкінці XIX століття долучилися до японської поезії – це був справжній шок»* (рядки 33, 34) має значення, розкрите у варіанті

- А загальний тяжкий розлад життєво важливих функцій організму, викликаний порушенням нервово-рефлекторної діяльності внаслідок фізичної чи психічної травми
- Б стан пригніченості, розгубленості
- В ускладнення, викликані порушенням звичного, нормального розвитку якого-небудь процесу
- Г стан спантеличення, втрати орієнтації й емоційного збурення, спричинений, коли людина раптово потрапляє в незнайоме їй середовище чи іншу культуру

30. У тексті НЕМАЄ протиставлення

- А викинули богів – зберегли богів
- Б золота порцеляна – глиняна чашка
- В цар природи – частина мікро- й макрокосмосу
- Г висадилися на Місяці – бачать себе під Місяцем

31. Непряма цитата з публікації одного з гонконгських журналістів про те, що *«із західних публікацій про Схід складається враження, ніби для європейців Тайвань і Таїланд – це те саме, а Пекін вони вважають столицею якоїсь із цих країн»*, використана автором, щоб показати

- А низький рівень освіти в Європі
- Б невігластво як ознаку європейців
- В необізнаність Заходу про Схід
- Г національну неоднорідність Сходу



32. На думку автора, об'єктивною причиною того, чому саме нині актуальним для України є завдання сприйняти світогляд Сходу, є та, що вказана у варіанті
- А ...грунтовні знання Сходу набагато виразніше допомогли б нам зрозуміти... власне місце у світі (рядки 5, 6).
  - Б ...зараз знову на перше місце виходить Схід. І це ще тільки початок сходження... (рядок 10).
  - В Україна – по європейський бік межі між Заходом і Сходом (рядок 11).
  - Г Схід дає гарний приклад того, як, збагачуючись новим, можна зберігати ідентичність (рядки 13, 14).
33. У тексті НЕМАЄ мікротеми
- А європейці не знають Сходу та його культури
  - Б українці не відрізняються від східних людей
  - В японці не мають відомих у світі композиторів
  - Г китайці не використовували порох для війн

## Частина 2

### Українська література

Завдання 34–53 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у бланку А, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А!  
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

34. Рядки
- Ой біжить мала дівчина,  
А за нею русалочка:  
«Та послухай мене, красна панночко,  
Загадаю тобі три загадки...»*
- узяті з
- А родинно-побутової пісні
  - Б народної думи
  - В календарно-обрядової пісні
  - Г народної балади
  - Д суспільно-побутової пісні
35. На малюнку зображено епізод із твору



- А «Повість минулих літ»
- Б «Чорна рада»
- В «Чи не той то Хміль»
- Г «Слово про похід Ігорів»
- Д «За світ встали козаченьки»

36. *«Зі своїм запорозьким бурлацтвом він самовільно влетів у метушливий світ олімпійських маскарадів, його сміх розітнувся голосною луною»,* – сказано про
- А Івана Нечуя-Левицького
  - Б Тараса Шевченка
  - В Григорія Сковороду
  - Г Івана Котляревського
  - Д Остапа Вишню
37. Ознаки сентименталізму найяскравіше втілені в образі
- А Мотрі Довбиш
  - Б Марусі Дрот
  - В Олесі Запорожець
  - Г Марисі Борулі
  - Д Наталки Сірко
38. Образ Прометея є у творі
- А «Енеїда»
  - Б «Мойсей»
  - В «De libertate»
  - Г «Contra spem spero!»
  - Д «Кавказ»
39. *«Сімейний побут українського народу з його великим потягом до особистої незалежності та самостійності в сім'ї часто призводить до крайнього індивідуалізму, а часто й до лайки, змагань і колотнечі»,* – сказано про тему твору
- А Пантелеймона Куліша
  - Б Івана Нечуя-Левицького
  - В Григорія Квітки-Основ'яненка
  - Г Івана Котляревського
  - Д Михайла Коцюбинського
40. Слова *«Палкий, як порох, сміливий, як голодний вовк»* характеризують
- А Максима Гудзя
  - Б Івана Брюховецького
  - В Наума Дрота
  - Г Михайла Федорчука
  - Д Лавріна Кайдаша
41. Зустріч ліричного героя й селянина в новелі «Intermezzo» є
- А експозицією
  - Б зав'язкою
  - В розвитком дії
  - Г кульмінацією
  - Д розв'язкою
42. Образ «вічного революціонера» уславлено в поезії
- А «Кавказ»
  - Б «Гімн»
  - В «О слово рідне! Орле скутий!»
  - Г «De libertate»
  - Д «Contra spem spero!»

43. Автором поетичних рядків  
*Так! Я буду крізь сльози сміятись,  
Серед лиха співати пісні...*  
є
- А Тарас Шевченко
  - Б Ліна Костенко
  - В Василь Стус
  - Г Леся Українка
  - Д Іван Франко
44. Справжнє прізвище Олександра Олеся
- А Лозов'ягін
  - Б Губенко
  - В Рудченко
  - Г Фітільов
  - Д Кандиба
45. Красу весняної ночі відтворено у вірші
- А «Молюсь і вірю...»
  - Б «Ви знаєте, як липа шелестить?..»
  - В «Чого являєшся мені у сні»
  - Г «Українське альфреско»
  - Д «Балада про соняшник»
46. Доктора Тагабата з новели «Я (Романтика)» характеризують слова
- А *«вірний вартовий на чатах»; «трохи безумні очі»; «низенький лоб»; «завше нагадує каторжника»*
  - Б *«главковерх чорного трибуналу комуни, нікчема.., яка віддалася на волю хижої стихії»*
  - В *«із широким лобом і білою лисиною, з холодним розумом і з каменем замість серця»; «злий геній»*
  - Г *«невеселий комунар, коли треба енергійно розписатись під темною постановою – «розстрілять», завше мнеться»*
  - Д *«зібрав тонкі зблідлі губи і впав у безпардонно плаксивий тон: він просив милості»*
47. «Тому роду нема переводу, в котрому браття милують згоду», – наставляє синів
- А Лаврін Запорожець
  - Б Івоніка Федорчук
  - В Денис Сірко
  - Г Мина Мазайло
  - Д Мусій Половець
48. «Всім серцем любіть Україну свою – і вічні ми будемо з нею», – закликав
- А Василь Стус
  - Б Володимир Сосюра
  - В Микола Вороний
  - Г Євген Маланюк
  - Д Василь Симоненко

49. *«Серцем передчуваю, що українізація – це спосіб робити з мене провінціала, другосортного службовця і не давати мені ходу на вищі посади»*, – заявляє персонаж твору
- А «Моя автобіографія»
  - Б «Місто»
  - В «Мина Мазайло»
  - Г «Подвійне коло»
  - Д «Мартин Боруля»
50. *«Був молодий і гарний був на вроду.  
І жив, і вмер, як личить козаку.  
За те, що він боровся за свободу,  
його спалили в мідному бичу»*, –  
сказано про
- А Северина Наливайка
  - Б Григорія Бобренка
  - В Гордія Чурая
  - Г Мартина Пушкаря
  - Д Івана Іскру
51. *«Народе мій, до тебе я ще верну, / Як в смерті обернуся до життя»*, –  
передбачив свою долю
- А Євген Маланюк
  - Б Василь Симоненко
  - В Олександр Олесь
  - Г Василь Стус
  - Д Володимир Сосюра
52. *«Сміливі завжди мають щастя»* – лейтмотив твору
- А «Подвійне коло»
  - Б «Я (Романтика)»
  - В «Тигролови»
  - Г «Маруся Чурай»
  - Д «За мить щастя»
53. У середині 1980-х рр. виникло літературне угруповання
- А «Празька школа»
  - Б «Молода Муза»
  - В «ВАПЛІТЕ»
  - Г «Гарт»
  - Д «ЛуГоСад»

У завданнях 54–57 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, виберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у бланку А на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Усі інші види Вашого запису в бланку А комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

Будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А!  
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

54. Установіть відповідність між творами одного жанру.

| <i>Твір</i> |                        | <i>Твір</i> |                         |
|-------------|------------------------|-------------|-------------------------|
| 1           | «Тіні забутих предків» | А           | «Три зозулі з поклоном» |
| 2           | «Чорна рада»           | Б           | «Мина Мазайло»          |
| 3           | «Intermezzo»           | В           | «Максим Гримач»         |
| 4           | «Мартин Боруля»        | Г           | «Тигролови»             |
|             |                        | Д           | «Кайдашева сім'я»       |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

55. Установіть відповідність між автором і його твором.

| <i>Автор</i> |                  | <i>Твір</i> |                                    |
|--------------|------------------|-------------|------------------------------------|
| 1            | Іван Багряний    | А           | «Моя автобіографія»                |
| 2            | Остап Вишня      | Б           | «Місто»                            |
| 3            | Микола Хвильовий | В           | «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» |
| 4            | Панас Мирний     | Г           | «Я (Романтика)»                    |
|              |                  | Д           | «Тигролови»                        |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

56. Установіть відповідність між персонажами одного твору.

| <i>Персонаж</i> |                       | <i>Персонаж</i> |                  |
|-----------------|-----------------------|-----------------|------------------|
| 1               | Григорій Многогрішний | А               | Марфа Яркова     |
| 2               | Мокій Мазайло         | Б               | Олеся Запорожець |
| 3               | Василь Кравчина       | В               | Наталка Сірко    |
| 4               | Іван Палійчук         | Г               | Уля Розсоха      |
|                 |                       | Д               | Марічка Гутенюк  |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |

57. Установіть відповідність між письменником і висловлюванням про нього.

| <i>Письменник</i> |                       | <i>Висловлювання</i> |  |
|-------------------|-----------------------|----------------------|--|
| 1                 | Микола Куліш          | А                    | «Поет жив у час, що заправив генія на роль блазня. І поет згодився на цю роль... Він обрізав усякі живі контакти, замінивши їх цілком офіційною інформацією...»      |
| 2                 | Остап Вишня           | Б                    | «Воснову написаного ним роману він поклав тему, яку не можна було назвати інакше, як чільною для всієї української літератури того часу: взаємини міста й села...»   |
| 3                 | Валер'ян Підмогильний | В                    | «Багато його усмішок – це розгорнуті сцени, де дійові особи живуть і діють немовби на підмостках, вони такі сценічно довершені, що самі просяться аби їх зіграли!..» |
| 4                 | Павло Тичина          | Г                    | «Ох і драматург же був! Світ бачив по-новому і писав по-новому – як Тичина в поезії, Курбас – на сцені, Довженко – в кіно...»  |
|                   |                       | Д                    | «За радянської влади ми не мали свободи. Тепер – свобода, незалежна Україна, і ми знову опинилися бозна в якому становищі...»  |

|   | А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |   |



ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ

Частина 4

Українська література

Завдання 59–62 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в бланку А+ згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у бланку А+, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А+!  
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

Прочитайте текст і виконайте завдання 59–62.

*Знаю – медом сонця, ой Ладо,  
В твоїм древнім тілі – весна.  
О моя степова Елладо,  
Ти й тепер антично ясна.*

*А між нами простір – гураганом.  
Хоч вдихнуть, хоч узрїть тебе де б...  
Половецьким хижацьким ханом  
Полонив тебе синій степ.*

*Десть там квітнеш вишневим цвітом,  
Десть зітхаєш в веснянім часу,  
А мені ти – блакитним міфом  
В золотім полудневім меду.*

*А мені ти – фата-моргана  
На пісках емігрантських Сахар –  
Ти, красо землі несказанна,  
Нам немудрим – даремний дар!*

59. Віршовий розмір уривку «...А між нами простір – гураганом. / Хоч вдихнуть, хоч узрїть тебе де б...» –
- А хорей
  - Б дактиль
  - В амфібрахій
  - Г анапест
  - Д ямб
60. Символіка кольорів національного прапора України відчутна в рядках
- А «О моя степова Елладо, / Ти й тепер антично ясна»
  - Б «А між нами простір – гураганом. / Хоч вдихнуть, хоч узрїть тебе де б...»
  - В «Половецьким хижаким ханом / Полонив тебе синій степ»
  - Г «Десь там квітнеш вишневим цвїтом, / Десь зітхаєш в веснянім чаду»
  - Д «А мені ти – блакитним міфом / В золотім полудневім меду»
61. Твір є тематично близьким до вірша
- А «О земле втрачена, явися»
  - Б «Балада про соняшник»
  - В «Блакитна Панна»
  - Г «Українське альфреско»
  - Д «Чого являєшся мені у сні»
62. У останній строфі провідним художнім засобом є
- А анафора
  - Б епіфора
  - В рефрен
  - Г паралелїзм
  - Д метафора

У завданнях 63–66 розташуйте факти (події, явища, процеси тощо) в правильній послідовності. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у бланку А+ на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Цифри 1 має відповідати вибраний Вами перший факт, цифри 2 – другий, цифри 3 – третій, цифри 4 – четвертий. Усі інші види Вашого запису в бланку А+ комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

Будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А+!  
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

63. Установіть послідовність виникнення літературних напрямів (течій).

- А неоромантизм
- Б романтизм
- В постмодернізм
- Г реалізм

|   | А | Б | В | Г |
|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |

64. Установіть послідовність написання творів, де діють такі персонажі.

- А Мартин Боруля
- Б Рина Мазайло
- В Гриць Бобренко
- Г Максим Гримач

|   | А | Б | В | Г |
|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |



65. Установіть послідовність життя і творчості письменників.

- А Іван Франко
- Б Григорій Сковорода
- В Павло Тичина
- Г Іван Драч

|   | А | Б | В | Г |
|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |

66. Установіть послідовність написання творів, що починаються такими рядками:

- А *«Що є свобода? Добро в ній яке?»*
- Б *«Гетьте, думи, ви, хмари осінні!..»*
- В *«Мріють крилами з туману лебеді рожеві...»*
- Г *«У всякого своя доля / І свій шлях широкий...»*

|   | А | Б | В | Г |
|---|---|---|---|---|
| 1 |   |   |   |   |
| 2 |   |   |   |   |
| 3 |   |   |   |   |
| 4 |   |   |   |   |

### Частина 5 Українська мова

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і дайте відповіді на завдання 67–74. Відповіді записуйте в спеціально відведених місцях тестового зошита. Формулюйте свої міркування лаконічно. Перенесіть результат своєї роботи до бланка Б+. Перед відповіддю на кожне завдання в бланку Б+ зазначайте номер цього завдання.

Будьте особливо уважні, заповнюючи бланк Б+!  
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

(1–4) Дивний вислів: «капсула часу»... Так назвали своєрідне «послання нащадкам» від сучасного світу, а саме листи людей і різноманітні речі, які розповідають про наш час. Назву «капсула часу» почали вживати в першій половині 1930-х років, хоча аналоги подібних послань відомі ще з глибокої давнини.

(5–12) Важко назвати точну дату, коли саме зародилася традиція ховати в землю або закладати у фундаменти споруд колекції документів і предметів, що зможуть розповісти нащадкам про теперішнє життя, яке на той час стане далеким минулим. Можливо, традицію заклали древні єгиптяни, які забезпечували своїх фараонів усім необхідним для загробного життя. Інша версія: традиція ця йде від жителів стародавнього Шумеру, які закладали у фундаменти храмів послання майбутнім правителям. Це були таблички з глини, непогано збережені донині. Не можна відкидати й Середньовіччя, коли в стінах замків королі ховали карти з описом місць, де зариті скарби.

(13–26) Колекції предметів, свідчень уже нашого часу, нерідко закладають у фундаменти величних споруд – і не завжди вдало. Так, 1930 року в підмурок хмарочосу «Емпайр Стейт Білдинг» було вкладено мідну скриньку зі свідченнями того часу. Однак відкрили її вже на початку 80-х років, коли ремонтували фундамент. Виявилось, що до скриньки потрапила вода, знищивши майже весь її вміст. Інша річ – закладання однієї з найвідоміших «капсул часу» 1939 року під час Всесвітнього ярмарку. У посудину з вогнетривкого скла довжиною 228 см вклали велику колекцію предметів: книги, документальний фільм, енциклопедію на мікрофільмах, 75 зразків текстилю й інших новітніх матеріалів, а також 35 дрібниць повсякденного користування (жіночий капелюшок, курільну люльку тощо). Капсула важила 363 кг, її внутрішній діаметр становив 16,5 см, а зовні вона була захищена оболонкою зі сплаву міді, хрому й срібла. Капсулу, названу через її форму «бомбою часу», було вирішено відкрити через 5 000 років. Другий екземпляр з тим самим вмістом зберігається в музеї фірми «Вестингауз», якій належить сама ідея капсули.

(27–33) Відомо, що 1945 року «капсулу часу» хотіли дістати, щоб додати опис останнього наукового та технічного винаходу того часу – атомної бомби, однак, поміркуювавши, відмовилися від цього. Зате з нагоди проведення нового Всесвітнього ярмарку, що відбувся в Нью-Йорку вже 1964 року, поряд з першою капсулою було закладено й другу. Її «сувенірами» стали дані про ядерну зброю, кредитна картка, штучний серцевий клапан, платівка групи «Бітлз», шматок облицювання космічного корабля. Відкрити обидві капсули заповідано синхронно – 6939 року.

(34–43) У приміщенні ж мерії міста Джуно на Алясці 1994 року спорудили цілу «кімнату часу». У ній тисячі об'єктів тогочасного повсякденного життя: меню місцевих ресторанів, м'ячики для гольфу, кишенькові плеєри... Організатори добірки стверджують, що про значні винаходи людства, зокрема космічний корабель, люди пам'ятатимуть і через багато століть без будь-яких археологічних знахідок. Газети, книги, енциклопедії, імовірно, збережуться в архівах і бібліотеках, а от повсякденне життя зникає безслідно, і найцікавішими для людей майбутнього виявляться саме побутові речі нашого часу. У «кімнаті часу» два вікна, через які відвідувачі можуть оглянути колекцію. Відкрити цю герметично зачинену кімнату мають уже незабаром – 2094 року.

(44–48) У ХХІ столітті справу закладання «капсул часу» піднято на недосяжну висоту – витвори сучасної цивілізації, що інформують про наше життя, доставлено на деякі планети Сонячної системи, а окремі відправлено з автоматичними зондами далеко за її межі. Якщо пощастить, через сотні тисяч або мільйони років представники інших цивілізацій знайдуть компакт-диски із земними посланнями.

(49–57) Водночас не всі поділяють оптимізм тих, хто створював «капсули часу». Так, історик Вільямс Джарвіс стверджує, що їхній вміст не відповідає задекларованій меті, оскільки часто капсули наповнюються речами, які не свідчать про реальне життя людей. Позитивною відповіддю на таку критику можна вважати проект «Космічні листи в майбутнє», організований за підтримки ЮНЕСКО та Європейської космічної агенції. Найближчим часом заплановано космічний запуск супутника з листами наших сучасників. Кожен із землян має можливість залишити на сайті проекту або надіслати поштою послання будь-якою мовою, яке візьмуть у космос. Передбачається, що супутник повернеться на Землю через 50 тисяч років.

(58–62) «Посланнями в майбутнє» можна вважати й алюмінієві пластинки, а також позолочені відеодиски в алюмінієвих коробках, розміщені на космічних апаратах серій «Піонер» і «Вояджер». Щоправда, послання ці призначені не землянам, а представникам позаземних цивілізацій, однак не виключено, що в разі освоєння людиною космосу їх можуть знайти далекі нащадки сучасних землян.

(63–67) На пластинках з апарата «Піонер-10» гравійовано зображення, що несуть певну інформацію представникам позаземної форми життя. Це силуети чоловіка й жінки на тлі зображення космічного корабля «Піонер», Сонячна система й траєкторія руху корабля, розташування Сонця відносно центру Галактики, схема атома водню, яка слугує своєрідною масштабною лінійкою для графічних зображень.

(68–75) На диску з апарата «Вояджер» зібрані найважливіші наукові дані, зображення Землі, різноманітні ландшафти, сцени з життя тварин і людей, їхня анатомічна будова й біохімічна структура, у тому числі й молекула ДНК. Окрім зображень, на диску записано звуки: шепіт матері та плач дитини, голоси птахів і звірів, шум вітру й дощу, гуркіт вулканів і землетрусів, шурхіт піску й рев океану. Людська мова представлена короткими привітаннями 58 мовами, у тому числі й українською: «Персилаємо привіт з нашого світу, бажаємо щастя, здоров'я і многая літа». Є на диску й шедеври світової музичної культури, народна музика багатьох країн.

(76–83) На диску записано також звернення одного з президентів США: «Цей космічний апарат створено в США, країні з населенням 240 млн людей серед 4-мільярдного населення Землі. Людство все ще розділене на окремі нації й держави, але

країни йдуть до єдиної земної цивілізації. Це послання – подарунок від маленького далекого світу: наші звуки, наша наука, наші зображення, наша музика, наші думки й почуття. Сподіваємося, що прийде день, коли будуть розв’язані наші проблеми й ми приєднаємося до галактичної цивілізації. Ці записи – наші надії, наша рішучість і наша добра воля в цьому величезному Всесвіті, що навіює благоговіння».

За Т. Сененко, 888 слів

67. Доберіть і запишіть заголовок, який відобразив би тему або ідею тексту.

---

68. Автор статті проводить аналогію між сучасними «капсулами часу» й давньою традицією людей ховати для майбутніх поколінь різні свідчення свого життя (рядки 3, 4). Напишіть, на які спільні ознаки цих різних явищ спирається автор тексту у своїх міркуваннях?

---

---

---

---

---

69. Які міркування могли завадити наміру відкрити 1945 року закладену раніше «капсулу часу» й поповнити її зміст описом атомної бомби (рядки 27–29)? Викладіть Ваше припущення.

---

---

---

---

---

70. Чим, на Вашу думку, виправдане вживання в лапках слова «сувеніри» у фрагменті з тексту: «...поряд з першою капсулою було закладено й другу. Її «сувенірами» стали дані про ядерну зброю, кредитна картка, штучний серцевий клапан, платівка групи «Бітлз», шматок облицювання космічного корабля» (рядки 30–32)?

---

---

---

---

---

71. Чи погоджуєтеся Ви з творцями «кімнати часу» в тому, що найцікавішими для нащадків будуть передусім побутові речі сучасного життя (рядки 34–41)? Свою відповідь обґрунтуйте.

---

---

72. Поясніть, у якому значенні автор уживає вираз «підняти на недосяжну висоту» в реченні: «У ХХІ столітті справу закладання «капсул часу» піднято на недосяжну висоту...» (рядки 44–47)?

73. Чи погоджуєтеся Ви з думкою автора про те, що «пошання в майбутнє», розміщені на космічних апаратах серій «Піонер» і «Вояджер», лише умовно можна віднести до «капсул часу» (рядки 58–62)? Напишіть чому.

74. Складіть перелік ідей (щонайменше три), висловлених у тексті, і підкресліть серед них провідну ідею – думку автора, якій підпорядковуються всі інші думки.